

Короткі повідомлення

УДК: 635 581.4

Я.В. Авскін

БІОЛОГІЯ ЦВІТІННЯ КАКТУСІВ РОДУ GIMNOCALICIUM PFEIFF.

Науковий керівник: доцент, к.б.н Коваленко Світлана Георгіївна
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,
Одеса, Шампанський пров. 2, 65058, Україна.
E-mail: avekinyaroslav@mail.ru

Метою роботи був морфологічний опис видового різноманіття кактусів з роду *Gimnocalicium* Pfeiff. і виявлення видів, найбільш декоративних для вирощування в кімнатних умовах. Об'єктами дослідження були 20 найбільш поширених видів кактусів даного роду: *G. ambatoense* Lambert., *G. amerhauseri* Rausch., *G. andreae* (Bod.) Backbg., *G. anisitsii* (K. Sch.) Br. & R.), *G. baldianum* Speg., *G. bayrianum* Till., *G. bruchii* Hoss., *G. delaetii* Titter., *G. chiquitanum* Card., *G. damsii* (K. Sch.) Br. & R., *G. erinaceum* Lambert, *G. hyptiacanthum* Hert., *G. horridispinum* Frank., *G. horsti* Buin., *G. leeanum* Schutz., *G. mesopotamicum* Backbg., *G. mucidum* Sencke., *G. paediophilum* (Fric.) Y. Ito, *G. tillianum* Y. Ito, *G. tanningaense* Ritt (Backeberg, 1976). Вивчення біології рослин роду *Gimnocalicium* є актуальним, тому що всі досліджувані види відносяться до групи тіньовитривалих кактусів короткого дня, що в даному випадку є рідкістю в родині *Cactaceae* і одночасно підвищує декоративну цінність цих рослин (Вальтер, 1968; Семенов, 1999). Саме тому представників даного роду можна використовувати для вирощування як у домашніх, так і оранжерейних умовах з недостатньою освітленістю. Для нормальної вегетації цим рослинам досить 3-4 години розсіяного сонячного освітлення (Тимирязев, 1962; Anderson, 2001). Рід *Gimnocalicium* численний, налічує близько 200 видів і поширений переважно в південноамериканському регіоні (Аргентина, Бразилія, Болівія, Уругвай, Парагвай). Рослини ростуть на рівнинах, сухих схилах і глинистих ґрунтах в густих заростях трав'янистих рослин і чагарників, що служить їм затінням від інтенсивного сонячного випромінювання. Стебла кулясті або циліндричні, часто сплюснені в дорзовентральному положенні. Ребра поперечними борозенками розділені на горбки, що утворюють під ареолами виступи (подарії). Стебло також вкрите товстим восковим шаром, що перешкоджає швидкому випаровуванню вологи рослиною. Ареоли нечисленні, мають різноманітні колючки в залежності

від виду. Квітки і квітконіжки неопушені, як у більшості кактусів. Розміри квітів коливаються від 5 до 10 см в діаметрі (Удалова, 1980,1994; Урбан, 1976; Хааге, 1992). Основним об'єктом спостереження було цвітіння і терміни цвітіння досліджуваних рослин. Фенологічні спостереження проводилися протягом одного року. У результаті спостережень була вибудована колірна гамма квіток. Серед 20 досліджуваних кактусів було виділено квітки білого кольору у видів *G. amerhauseri*, *G. anisitsii*, *G. bayrianum*, *G. damsii*, *G. tanningaense*, *G. mesopotamicum*. Середня величина квіток від 5 до 7 см. Найбільший великоквітковий *G. mesopotamicum* (квітконіжка 5-6 см, квітка 8-9 см в діаметрі). Також було виділено 7 видів рослин з рожевими квітками, з них *G. ambatoense*, *G. chiquitanum*, *G. mucidum*, *G. marsoneri*, *G. horridispinum* мають квітки світло-рожевого відтінку, а *G. bruchii*, *G. erinaceum*, *G. horsti* - темно-рожевого відтінку. Найбільші квітки у *G. erinaceum* (6-7 см в діаметрі), а *G. horridispinum* квітне маленькими (2-3см), але численними квітками, по 20 шт. на одній рослині. Серед досліджуваних кактусів було виявлено 4 види з жовтими квітами: *G. andreae*, *G. hyptiacanthum*, *G. leeanum*, *G. paediophilum*. Самим великоквітковим видом виявився *G. hyptiacanthum* (6-7см в діаметрі), а *G. leeanum* мав зеленуватий відтінок квіток. У ході спостережень було виявлено 2 червоно квіткових види: *G. baldianum*, *G. tillianum*. Обидва види мають досить великі квіти (6-8 см в діаметрі) і приємний аромат (Бондарцев, 1954). Під час спостережень були виділені самі ранньоквітучі рослини це: *G. marsoneri*, *G. andreae*, *G. leeanum* і *G. bruchii*. Початок цвітіння - друга декада березня, кінець цвітіння - друга декада липня. Найтривалішим цвітінням відзначилися види: *G. damsii*, *G. paediophilum*, *G. hyptiacanthum*, *G. anisitsii*. Цвітіння з ранньої весни (друга декада березня) до пізньої осені (друга декада жовтня) (Федоров и др., 1962; Алехин, 1938). Після проведених досліджень можна зробити висновок, що серед видів роду *Gimnocalicium* зустрічається велика колірна розмаїтість квітів і велика тривалість цвітіння. Деякі види також відрізнялися високою яскравістю цвітіння. Тому, зважаючи на високу невибагливість цих рослин, їх можна рекомендувати для вирощування в кімнатних умовах як високо декоративні та цікаві рослини, які нікого не залишать байдужим. Автор виражає вдячність науковому керівнику Коваленко С.Г.